

Tilsynsmal, dyrevelferdsrevisjon i slakterier, operativ plan 2024

Veiledning: Denne malen skal brukes ved dyrevelferdsrevisjon av slakterier, i henhold til operativ plan og aktivitetsplan for 2024.

De frivillige punktene SKAL velges når det er relevant i forhold til slaktemengde, hvilke arter som slaktes og hvilke metoder som benyttes til bedøving, på det enkelte slakteriet. Se utdyping i mal for hvert av disse kravpunktene.

Kravpunkt	Utdyping KP	Utdyping i mal
Fortegnelse over tiltak Obligatorisk punkt	Den dyrevelferdsansvarlige skal føre fortegnelse over tiltak, som treffes for å forbedre dyrs velferd på slakteriet. Fortegnelsen skal oppbevares i minst ett år, og skal på anmodning stilles til rådighet for Mattilsynet.	Be om å få se fortegnelse over tiltak, og få forklaring på rutine for utfylling. Noen eksempler på tiltak som skal stå i fortegnelsen: Hvis det er gjort tiltak som følge av mangler som er avdekket ved systematisk bedøvingskontroll (for eksempel tiltak i form av endrede rutiner), skal tiltaket være beskrevet i denne fortegnelsen. Andre eksempler kan være vedlikehold av innredning i slaktefjøs, for eksempel reparasjon av gulv med skader eller utskifting av drikkeanordninger som ikke fungerer. Disse eksemplene er ikke uttømmende. Hva gjør du hvis fortegnelsen er tom (altså at det ikke er fylt inn noen tiltak)? Er du kjent med noe som burde stått der (for eks fordi du er kjent på anlegget)? Hvis du ikke kjenner til noe som burde vært ført inn: spør om det er gjort noen utbedringer eller tiltak siste år, for å forbedre dyrevelferden, og hvorfor det i så fall ikke har blitt ført inn i fortegnelsen.
Kompetansebevis for personell som håndterer levende dyr på slakteri Obligatorisk punkt	Driftsansvarlig skal sikre at alle som håndterer levende dyr på slakteri har gyldig kompetansebevis (utstedt av Mattilsynet) for den eller de arbeidsoppgavene de utfører. Se veiledningsdokument i teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om kompetansebevis og dyrevelferdsansvarlig	Be virksomheten beskrive hvordan de sikrer at bare personell med relevant kompetansebevis håndterer levende dyr. Stikkord: nyansettelser, personell som får nye arbeidsoppgaver. Spør også om rutiner for personell under opplæring, inkludert rutiner for å sikre at personell under opplæring har midlertidig kompetansebevis og tilsyn med slikt personell. Be om navn på ansatte som håndterer levende dyr i ulike posisjoner, og kontroller i MATS om det finnes gyldig kompetansebevis med riktig anvendelsesområde for disse. For denne kontrollen må du vurdere ut fra hvor mange ansatte det er på anlegget, om du skal kontrollere samtlige eller ta et utvalg. Hvis du kontrollerer et utvalg, bør du velge noen personer for hver type oppgave i slakteriet.

		Hvis det gjelder personer som har kompetansebevis fra annet land, må du be om å få se dokumentasjon på dette (altså se komp beviset eller kopi av det, i papir- eller filformat).
Standardiserte fremgangsmåter Obligatorisk punkt	<p>De driftsansvarlige ved slakterier skal utarbeide og gjennomføre standardiserte fremgangsmåter (SOP) for å sikre at avliving og tilknyttet virksomhet utføres i samsvar med forordningens artikkel 3 nr 1.</p> <p>Mht bedøving skal de standardiserte fremgangsmåtene:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ta hensyn til anbefalinger fra produsenten av det aktuelle utstyret -fastsette nøkkelparametere som beskrevet i vedlegg I kapittel I. Disse skal fastsettes på grunnlag av tilgjengelige vitenskapelige bevis for den enkelte metode -sikre at dyrene bedøves på en effektiv måte -angi tiltak ved tilfeller der dyr ikke er tilstrekkelig bedøvet <p>De standardiserte fremgangsmåtene skal stilles til rådighet for Mattilsynet på forespørsel.</p> <p>Se veiledningsdokument i teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om standardiserte fremgangsmåter og vedlikehold av fikserings- og bedøvingsutstyr.</p>	<p>Kontroller (be om dokumentasjon/be om å få se) at slakteriet har SOP for alle relevante forhold som har betydning for dyrevelferden på slakteriet. Det vil si for alle arter, og for hele forløpet fra dyrene ankommer slakteriet til de er avlivet.</p> <p>Hvis det slaktes mer enn en art på anlegget, skal du velge ut minst en art for mer grundig kontroll av SOP.</p> <p>Velg så minst to av emnene som er beskrevet i veiledningsdokument om SOP for denne arten, hvorav ett av emnene SKAL være bedøving/avliving.</p> <p>Kontroller at SOP inneholder de elementene de skal OG at beskrivelsene er i tråd med kravene i regelverket. For eksempel at det er beskrevet nøkkelparametere som er i tråd med kravene.</p> <p>Du vurderer selv hvilket/hvilke andre emner enn bedøving/avliving du skal kontrollere. Bruk både lokal kunnskap om virksomheten mht eventuelle kjente problemstillinger, og generelle vurderinger av problemstillinger som kan være utfordrende, når du velger emne/r.</p> <p>Du skal verifisere, ved kontroll i slakteriet, at rutinene som er beskrevet i SOP blir fulgt. Dette skal du gjøre minimum for den/de SOP/er dere velger som gjelder bedøving og avliving. Dette må dere ta hensyn til når dere planlegger revisjonen og avtaler tidspunkt.</p> <p>Spør relevant personell om de kjenner til de/n aktuelle SOP/ene, og hvor de finner den/dem.</p> <p>Hvor lett tilgjengelig er sop'ene (for eksempel ved at de finnes oppslått i relevante deler av slakteriet/slaktejøset)?</p>
Systematisk bedøvingskontroll Obligatorisk punkt	<p>Driftsansvarlig ved slakteri skal sikre at personell som bedøver dyr, eller annet utpekt personell, regelmessig kontrollerer at dyrene ikke viser tegn til bevissthet i perioden fra bedøving til døden inntreffer.</p> <p>Driftsansvarlig ved slakterier skal innføre og gjennomføre hensiktsmessige overvåkningsordninger for å sikre at ovennevnte kontroller gjennomføres og at de gjennomføres på riktig måte. Det skal være en overvåkningsordning for hver slaktelinje.</p> <p>Overvåkningsordningene skal minst omfatte:</p> <ul style="list-style-type: none"> -navn på ansvarlige for overvåkningsordningen -indikatorer på bevisstløshet/bevissthet -indikatorer på manglende livstegn 	<p>Kontroller at virksomheten har en beskrevet rutine som inneholde alle elementene den skal for alle slaktelinjer, i henhold til det som er beskrevet i veiledningsdokument om systematisk bedøvingskontroll. Vær spesielt oppmerksom på at kriterier for bedømming av bevissthet/livstegn er faglig riktig, og at beskrevne tiltak ved avvik er fornuftige.</p> <p>Be om dokumentasjon på gjennomført kontroll og resultatene av slike for minst en av slaktelinjene. Bruk lokal kunnskap om slakteriet når du velger hvilken linje du skal kontrollere.</p> <p>Be om dokumentasjon på eventuelle avvik som er oppdaget, og dokumentasjon på avvikshåndteringen. Hvis et avvik for eksempel har ført til endring i rutiner (feks i SOP), skal dette som minimum finnes</p>

	<p>-kriterier for å fastslå om resultatene ved kontroll av indikatorene er tilfredsstillende -forholdene og/eller tidspunktet for når kontroll skal skje -antall dyr som skal kontrolleres ved hver kontroll -egnet fremgangsmåte ved avviksbehandling hvis kontrollen avdekker mangler</p> <p>Når hyppigheten av kontrollene skal fastsettes, skal det tas hensyn til de viktigste risikofaktorene (feks endringer i type eller størrelse på dyr som slaktes, personalets arbeidsmønstre) slik at det sikres pålitelige resultater.</p> <p>Se veiledningsdokument i teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om systematisk bedøvingskontroll.</p> <p>Jf avlivingsforordningen (1099/2009) artikkel 5 og 16</p>	<p>dokumentert i fortegnelsen over tiltak (se eget kravpunkt om fortegnelse over tiltak).</p> <p>Hvis det lar seg gjøre med hensyn til timeplan for revisjonen og tidspunkt for når det skal gjennomføres systematisk bedøvingskontroll i henhold til virksomhetens prosedyre: verifiser at kontrollen gjennomføres, og at den gjennomføres i tråd med prosedyren.</p>
<p>Vedlikehold av fikserings- og bedøvingsutstyr</p> <p>Obligatorisk punkt</p>	<p>Alt utstyr som benyttes til fiksering og bedøving av dyr skal vedlikeholdes og kontrolleres i samsvar med produsentens anvisninger. Kontroll og vedlikehold skal utføres av personer som er utdannet til dette.</p> <p>Det skal føres fortegnelser over vedlikehold av utstyret. Fortegnelsene skal oppbevares i minst ett år, og skal stilles til rådighet for Mattilsynet på anmodning.</p> <p>Se veiledningsdokument i teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om standardiserte fremgangsmåter og vedlikehold av fikserings- og bedøvingsutstyr.</p>	<p>Kontroller at virksomheten har beskrevet rutine for vedlikehold av fikserings- og bedøvingsutstyr for alle slaktelinjer og at rutinen/e inneholder de elementene den/de skal.</p> <p>Kontroller dokumentasjon på gjennomført vedlikehold av utstyret, herunder at det er gjennomført til riktig tid og av kompetent personell, for minst en av slaktelinjene (hvis det er flere linjer).</p> <p>Vær særlig oppmerksom på kalibrering av gass- og strømbedøvingsutstyr.</p>
<p>Dyrevelferdsansvarlig</p> <p>Frivillig punkt</p>	<p>Driftsansvarlig skal utpeke en dyrevelferdsansvarlig på hvert slakteri.</p> <p>Dyrevelferdsansvarlig skal ha myndighet til å kreve at slakteriets personale utfører nødvendige utbedringstiltak for å sikre at reglene i forordningen overholdes.</p> <p>Den dyrevelferdsansvarliges ansvarsområder skal fastsettes i slakteriets standardiserte fremgangsmåter (se eget kravpunkt).</p> <p>Den dyrevelferdsansvarlige skal ha kompetansebevis for alle oppgavene som finner sted på de slakteriene vedkommende er ansvarlig for.</p> <p>Kravet gjelder ikke slakterier der det slaktes mindre enn 1000 dyreenheter eller 150000 fugl eller kanin per år. Se egne omregningstall</p>	<p>Dette punktet SKAL velges for alle slakterier som er omfattet av kravet om dyrevelferdsansvarlig. Se utdyping i kravpunkt, og avlivingsforordningen art 17 pkt 6, for beskrivelse av hvilke slakterier som er unntatt fra kravet.</p> <p>I revisjonen som gjennomføres ved bruk av denne malen, skal du først og fremst kontrollere at:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Slakteriet har utpekt dyrevelferdsansvarlig. Be om navn på vedkommende (en eller flere). - Dyrevelferdsansvarlig har gyldig kompetansebevis for alle relevante anvendelsesområder (alt som foregår på anlegget). Kontroller i MATS hvis vedkommende har fått sine kompetansebevis i Norge. Be om å få

	<p>i artikkel 17 pkt 6 for beregning av dyreenheter. Omregningstabellen inkluderer ikke rein, men rein skal vurderes tilsvarende som i animaliekontrollforskriften. Dvs rein = 0,2 husdyreenheter.</p> <p>Se veiledningsdokument i teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om kompetansebevis og dyrevelferdsansvarlig.</p> <p>Jf avlivingsforordningen (1099/2009) art 17</p>	<p>se kompetansebeviset (eller kopi av dette) på papir eller fil, dersom vedkommende har fått bevisene utstedt i annet land.</p> <p>- Slakteriet har rutiner/system for å sikre at det er dyrevelferdsansvarlig til stede under ferieavvikling og annet fravær. Har de for eksempel flere som kan fungere i rollen?</p>
<p>Registrering av parametere ved bedøving av enkelt dyr med strøm</p> <p>Frivillig punkt</p>	<p>Utstyr for elektrisk bedøving skal ha en innretning som viser og registrerer opplysningene om de elektriske nøkkelparametrene for hvert dyr som bedøves.</p> <p>Innretningen skal være plassert slik at den er fullt synlig for personalet og skal gi en advarsel som tydelig kan ses og høres dersom eksponeringstiden er kortere enn påkrevd. Utstyret skal gi et lyssignal i den tiden strømmen går gjennom hjernen på dyret (kravet om lyssignal er nasjonalt krav).</p> <p>De registrerte opplysningene skal oppbevares i minst ett år.</p> <p>Se veiledningsdokument i Teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om registrering av parametere for visse typer bedøvingsutstyr.</p> <p>jamfør også forskriftens § 11</p>	<p>Dette punktet er frivillig i malen, men SKAL velges ved revisjon av slakterier som bruker strømbedøving (unntatt bedøving av fjørfe i vannbad)</p> <p>Be om å få se registrerte opplysninger. Virksomheten må vise at de kan forklare hva de ulike registreringene representerer.</p> <p>Kontroller at alle påkrevde parametere blir registrert.</p> <p>Kontroller for en periode du selv velger, om det finnes registreringer som viser at de definerte nøkkelparametere ikke har vært oppfylt. Hvis det finnes slike eksempler: Har virksomheten håndtert dette? Hvordan har de håndtert det?</p> <p>Hvis du ikke finner registreringer som tyder på noen feil i den valgte perioden, kan du be om å få se eventuelle feil som har blitt oppdaget i annen periode.</p>
<p>Registrering av parametere ved bedøving i vannbad</p> <p>Frivillig punkt</p>	<p>Utstyret til bedøving i vannbad skal være utstyrt med en innretning som viser og registrerer opplysningene om de elektriske nøkkelparametrene som benyttes.</p> <p>De registrerte opplysningene skal oppbevares i minst ett år.</p> <p>Se veiledningsdokument i Teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om registrering av parametere for visse typer bedøvingsutstyr.</p>	<p>Dette punktet SKAL velges ved revisjon av slakterier som bedøver fjørfe i strømførende vannbad.</p> <p>Be om å få se registrerte opplysninger. Virksomheten må vise at de kan forklare hva de ulike registreringene representerer.</p> <p>Kontroller at alle påkrevde parametere blir registrert.</p> <p>Kontroller for en periode du selv velger, om det finnes registreringer som viser at de definerte nøkkelparametere ikke har vært oppfylt. Hvis det finnes slike eksempler: Har virksomheten håndtert dette? Hvordan har de håndtert det?</p> <p>Hvis du ikke finner registreringer som tyder på noen feil i den valgte perioden, kan du be om å få se eventuelle feil som har blitt oppdaget i annen periode.</p>

<p>Registrering av parametere ved gassbedøving av fjørfe</p> <p>Frivillig punkt</p>	<p>Utstyret til bedøving med gass skal være utstyrt slik at det hele tiden kan måle, vise og registrere gasskonsentrasjonen og eksponeringstiden samt gi en advarsel som tydelig kan ses og høres dersom gasskonsentrasjonen er mindre enn påkrevd. Innretningen skal plasseres slik at måleresultatene er er fullt synlig for personalet.</p> <p>De registrerte opplysningene skal oppbevares i minst ett år.</p> <p>Se veiledningsdokument i Teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om registrering av parametere for visse typer bedøvingsutstyr</p>	<p>Dette punktet SKAL velges ved revisjon av slakterier som bedøver fjørfe med gass.</p> <p>Be om å få se registrerte opplysninger. Virksomheten må vise at de kan forklare hva de ulike registreringene representerer.</p> <p>Kontroller at alle påkrevde parametere blir registrert.</p> <p>Kontroller for en periode du selv velger, om det finnes registreringer som viser at de definerte nøkkelparametere ikke har vært oppfylt. Hvis det finnes slike eksempler: Har virksomheten håndtert dette? Hvordan har de håndtert det? Hvis du ikke finner registreringer som tyder på noen feil i den valgte perioden, kan du be om å få se eventuelle feil som har blitt oppdaget i annen periode.</p>
<p>Registrering av parametere ved gassbedøving av gris</p> <p>Frivillig punkt</p>	<p>Kammeret skal være utstyrt med instrumenter som kontinuerlig kan måle, vise og registrere gasskonsentrasjonen og eksponeringstiden samt gi en advarsel som tydelig kan ses og høres dersom gasskonsentrasjonen er mindre enn påkrevd. Gasskonsentrasjonen skal måles på nivå med grisenes hoder. Måleresultatene skal være fullt synlig for personalet. Registreringene skal oppbevares i minimum ett år.</p> <p>Se veiledningsdokument i teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om registrering av parametere for visse typer bedøvingsutstyr.</p>	<p>Dette punktet SKAL velges ved revisjon av slakterier som bedøver gris med gass.</p> <p>Be om å få se registrerte opplysninger. Virksomheten må vise at de kan forklare hva de ulike registreringene representerer.</p> <p>Kontroller at alle påkrevde parametere blir registrert.</p> <p>Kontroller for en periode du selv velger, om det finnes registreringer som viser at de definerte nøkkelparametere ikke har vært oppfylt. Hvis det finnes slike eksempler: Har virksomheten håndtert dette? Hvordan har de håndtert det? Hvis du ikke finner registreringer som tyder på noen feil i den valgte perioden, kan du be om å få se eventuelle feil som har blitt oppdaget i annen periode.</p>
<p>Skilt med opplysninger om de ulike innhegningene</p> <p>Frivillig punkt</p>	<p>For hver innhegning skal det finnes et tydelig skilt hvor følgende opplysninger skal påføres:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ankomstdato og -tid - det største antallet dyr som kan holdes i vedkommende innhegning (gjelder ikke for storfe som oppstalles enkeltvis) <p>Skiltet må ikke nødvendigvis henge på innhegningen, men kan feks finnes i form av en tavle eller lignende som viser "kart" over innhegningene. Skiltet må være plassert på en slik måte at det er synlig</p>	<p>Dette punktet SKAL velges ved revisjon i slakterier som slakter storfe, småfe og svin.</p> <p>Be virksomheten beskrive hvilket system de har for skilt, og hvordan de brukes.</p> <p>Verifiser ved kontroll i slaktefjøsset at relevant personell kjenner til det systemet som er valgt på anlegget. Dvs hvilke skilt som hører til hvilke innhegninger hvis de ikke er plassert på selve innhegningen, hvordan de</p>

	<p>og leselig når man står ved innhegningen.</p> <p>Se veiledningsdokument i teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om utstyr og innredning i slakterier.</p> <p>jf forordningen vedlegg III pkt 2.3</p>	<p>skal brukes/hva opplysningene på skiltene betyr, og hvem som har ansvar for å fylle inn opplysningene. Verifiser at skiltene er i bruk i henhold til rutinen som gjelder.</p>
<p>System for å berolige fugler som henges opp før bedøving i vannbad</p> <p>Frivillig punkt</p>	<p>Mellom det stedet fuglene henges opp, og vannbadet, skal fuglene beroliges ved hjelp av et system som er i berøring med fuglenes bryst.</p> <p>Se veiledningsdokument i teams (FAG Dyrevelferd, kanal L Dyrevelferd i slakteri) om utstyr og innredning i slakterier</p>	<p>Kravpunktet SKAL velges ved revisjon av slakterier som slakter fjørfe i strømførende vannbad.</p> <p>Kravet er nytt etter overgangstid som gikk ut i 2019.</p> <p>Har slakteriet installert slik innretning?</p>